

החלטת סגן הממונה על המשמעת – פסק דין

1. הנקבל הינו תלמיד שנה ג' במשפטים וחשבונאות. הקובלנה שהוגשה נגדו מתייחסת להתנהגותה בבחינה המסכמת בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" שהתקיימה ב-9.2.22. קורס זה הוצע במסגרת כלל-אוניברסיטאית כחלק מהתכנית "כלים שלובים". לפי הנטען בכתב הקובלנה, עשה הנקבל שימוש חוזר בווטס' במהלך המבחן: לכתחילה כתב שתי הודעות עוקבות ומחק אותן; אחר כך ענה על שאלה מצולמת (screenshot) ובה כתב "זה 2 100% בדוק"; דקות ספורות אחר כך צילם שאלה מהמבחן וענה שוב תשובות לשאלות של נבחנת. לפיכך נחשד הנקבל בעבירה של הונאה לפי ס' 29(3) ועבירה של הפרת הוראות בבחינה לפי ס' 29(4) לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח).
2. בדיון הקראה שנערך ב-30.3.22 הודה הנקבל בביצוע עבירת ההפרה אך כפר בביצוע עבירת ההונאה. אשר על כן, יוגבל הדיון לאישום בדבר הונאה.
3. כרקע לקובלנה יצוין כי הן הקורס והן הבחינה נערכו במתכונת אינטרנטית. טרם הבחינה, נשלחה הודעת דוא"ל למשתתפים ובה נכתב כדלקמן: "המבחן הוא עם חומר פתוח ועם אינטרנט פתוח. מותר לכם להיעזר בהרצאות הקורס, הסיכומים, המאמרים, ויקיפדיה, גוגל, וכל מקור מידע אחר. אסור בתכלית האיסור להיעזר באנשים אחרים, להעביר אליהם מידע או לקבל מהם מידע בדרכים ישירות או עקיפות (ואצאפ, כתיבה במסמך משותף, שיחת טלפון או כל דרך אחרת). כמו כן, בבקר המבחן נשלחה למשתתפי הקורס הודעה שכותרתה "המבחן היום – קראו בעיון" בה הודגש שניתן כי "אנו חוזרים ומזכירים שהמבחן הוא עם חומר פתוח לגמרי – כולל גישה לאינטרנט. בה בעת, העברת מידע בין סטודנטים בקורס בזמן המבחן אסורה באיסור חמור. פתרו את המבחן בעצמכם בלי לסייע לאחרים ובלי להסתייע באחרים. חריגה משמעותית, במידה ותתגלה, תטופל בחומרה המירבית."
4. בנוסף, האפשרות ל'פתיחת' טופס המבחן על מסך המחשב הותנתה במתן אישור דיגיטלי ע"י הסטודנט למסמך שכותרתו 'הצהרה על טוהר הבחינות' לאמור: "בחינה זו הינה בחינת בית בה ניתן אמון מלא בסטודנט/ית. אני מתחייב/ת לשמור על טוהר הבחינה בהתאם לכללי המוסר בכלל והוראות האוניברסיטה בפרט. אני מודעת/לכך שהעתקה בבחינה או עזרה בהעתקה פוגעת פגיעה חמורה בטוהר הבחינות ומהוות עבירות אתיות. אני מצהיר/ה שאענה על שאלות הבחינה בכוחות עצמי בלבד וללא שימוש בחומר עזר אסור. האמור לעיל אינו גורע מחובות הסטודנט לפי תקנוני האוניברסיטה ובפרט תקנוני המשמעת. אני מאשר/ת את האמור לעיל."
5. בהסברו למעשיו טען הנקבל כי הוא לא נחשף להנחיות הבחינה, כי סבר שאין איסור על שימוש בווטס' במהלך הבחינה וכי לא ראה במעשהו משום עבירה. לדבריו "נכנסתי לקבוצה עם מאות הודעות ונכנסתי רק מרצון לעזור לאחרים לא חשבתי שזאת בכלל עבירה... פשוט נפלה טעות שעזרתי לאחרים". לא יעלם כי הנקבל סיים לפתור את הבחינה ורק אז התפנה לסייע לחבריו כדבריו "בתחילת הבחינה פתרתי הכל לבד ואחרי שקיבלתי רק עניתי תשובות ולא שאלתי שאלות..."
6. מדובר באירוע חריג בשל העובדה שאין מדובר בהפקת טובת הנאה אישית אלא בסיוע לאחרים, לא מסוימים בהכרח, כדי להשיגה. לו היינו בגדר הדין הפלילי, הסעיף המתאים להתנהגות מסוג זה היה 31 לחוק העונשין התשל"ז 1977 העוסק בסיוע לדבר עבירה. לעניין זה, די בכך שהמסייע מודע לעובדת היותו מסייע למישהו שעומד לבצע, או מבצע בפועל את העבירה, אף אם אינו חפץ בביצועה.
7. מבחינת המקרה שלפנינו, עבירת הסיוע מוצאת את ביטויה בסעיף 29.3.2 לתקנון הני"ל, אלא שאנו בגדר הדין המשמעתי. באין חולק לגבי עצם הביצוע (המסורונים נשלחו והנקבל הודה בהפרה), אתייחס רק ליסוד המודעות. לעניין זה, סמכות ראויה ביותר היא החלטתה של נשיאת בית המשפט העליון לשעבר, כבי' השופטת דורית ביניש, בערעור שרות המדינה (עש"מ) 03-3849, 2004. מבלי להיכבד לפרטי המקרה, כך נכתב ביחס לסוגיית המודעות בהקשר של עבירת משמעת "בעניינה של המערערת נראה כי אין צורך להכריע בשאלת היסוד הנפשי הנדרש שכן אף אם נקבל את עמדת בא-כוח המערערת, כי היסוד הנפשי הנדרש הוא יסוד נפשי של מודעות, כמו בעבירה פלילית שאין נלווית לה כוונה מיוחדת, ניתן לקבוע שישוד זה התקיים ברמה הנדרשת בעבירות המשמעת המיוחדות לה. בעבירה שיוחסה למערערת אין נדרשת כוונה מיוחדת לשלוח

יד בקופת המדינה, ועל-פי קביעותיו של בית-הדין לא נלוותה למעשיה של המערערת כוונה כזו. עם זאת, מבחינת היסוד הנפשי של מודעות, די בכך שהמערערת היתה מודעת לנסיבות הנלוות להתנהגות, היינו היתה מודעת לכך שמקום מגוריה הועתק משדרות לאלון וכן היתה מודעת למשמעויות הנלוות להעדר דיווח לעניין ההטבות הכרוכות בריחוק מקום המגורים ואף על-פי כן המשיכה למלא טפסים על-פי כתובתה הישנה, כשהיא נמנעה מלדווח על שינוי הכתובת; די במודעות זו כדי לקיים את דרישת היסוד הנפשי של מודעות לנסיבות ולאופי המעשה. מכל מקום, סבורה אני שצדק בית-הדין בהנחה כי באי קיום החובה לדווח גם בנסיבות העניין, יכול היה כל עובד סביר להיות מודע לחובת הדיווח המדויק וצריך היה להיות מודע לחובה זו, ודי בכך כדי לקיים את היסוד הנפשי הנדרש לעבירה של אי מילוי הוראת התקשי"ר שעל-פיה יש לדווח על שינוי כתובת."

8. מבחינתנו, 'חובת הדיווח' קורלטיבית לחובה לשמירה על טוהר הבחינות, 'העובד הסביר' מוצא את תאומו ביסודנט הסביר, ויתקנון המשמעת' מקביל ליתקשי"ר. יתרה מזו, אין מדובר בבחינה ראשונה שעשה הנקבל במהלך לימודיו ובתשובה לשאלת הקובל ענה כי באף מבחן בו השתתף (כאלה היו 'עשרות' לדבריו) לא הותר מתן תשובות לאחר. אשר למסגרת הנורמטיבית הכללית, העקרונות לפיהם בחינות פותרים לבד וכי מתן או קבלה של סיוע חיצוני הוא פסול, אינם צריכים הסבר נוסף. אלה מלווים אדם לכל אורך תקופת לימודיו, לרבות בלימודים אקדמיים שם נושאים הסטודנטים באחריות משפטית מלאה למעשיהם. מעל ומעבר לכל אלה, חופה המסגרת הנורמטיבית המוסדית, המנוסחת בתקנון המשמעת בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים. מסגרת זו נתמכה והושלמה בצורה ברורה וחד משמעית ע"י ההודעות שקיבלו כל המשתתפים ביחס למבחן הסיום כמו גם ההצהרה עליה חתם ביחס לשמירה על טוהר הבחינה. כל אלה היו בחזקתו הבלתי ניתנת לסתירה של הנקבל, גם אם ניסה להפריכה. לכן, יסוד המודעות לעבירה מתקיים במלואו.

9. אמנם, את שעשה הנקבל קשה להסביר באמצעות הכלים בהם משתמשים ע"י כאשר מדובר בהפקת טובת הנאה אישית, בהקשר של פתרון בחינה. ואולם, בין אם מדובר במעשה שובבות, ו/או בנסיון להציג עצמו כ'אלטרואיסט אמיתי' / 'השומרני הטוב' ובין שהיה אולי מניע נסתר, חבר להפקת טובת הנאה, לא ניתן בשום פנים ואופן לראות במעשהו של הנקבל, אלא ככזה הנופל בגדר סי' 29.3.2. האוניברסיטה אינה מתנהלת ולא יכולה להתנהל לפי גחמותיו של סטודנט פלוני; כל תוצאה אחרת תהווה הכשר למעשי הונאה דומים ואחרים כמו למשל כאלה המתוארים בסעיף 29.3.5.

10. עוד אציין כי לאור מכלול הנסיבות, ובתגובה להערותו של הסנגור ביחס להרשעה בהונאה, השתכנעתי מעל לכל ספק סביר באשמו של הנקבל. לפיכך אני מרשיע את הנקבל בביצוע הונאה ע"פ סי' 29.3.2 ובהפרת הוראות, על פי הודאתו, על הוראות ע"פ סי' 29(4) לתקנון המשמעת - סטודנטים.

ניתן היום, 24.7.22, בהיעדר הצדדים

פרופ' אמי זאבי דביר

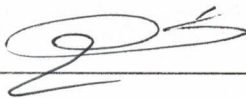
ס. הממונה על המשמעת - משפטים

החלטת סגן הממונה על המשמעת – גזר דין

1. הנקבל הינו תלמיד שנה ג' במשפטים וחשבונאות.
2. בתאריך ה-24.7.22 הורשע הנקבל בביצוע הונאה ע"פ ס' 29.3.2 ובהפרת הוראות, על פי הודאתו, על הוראות ע"פ ס' 29(4) לתקנון המשמעת - סטודנטים.
3. בתאריך ה-1.8 הושמעו טיעוני הצדדים לעונש. בעוד הקובל האוניברסיטאי טען לעונש מחמיר של הרחקה משמעותית, ביקש הסנגור להתחשב במכלול הנסיבות המקלות: הנקבל לא שאב טובת הנאה אישית ממעשהו; התייחסותם השלילית של בני משפחתו וחוג חבריו למעשהו והתחייבותו לשכ"ד למשך 24 חודשים. הנקבל עצמו הוסיף וסיפר על המשמעות הקשה שיש למה שעשה על חייו.
4. יצוין כי הנקבל יצא ל'מבצע סיוע לשרויים במצוקה' אחרי שלדבריו כבר סיים את המבחן וזאת תוך מודעות כי מדובר בהפרה חמורה של הנורמה הכללית והספציפית, העולה כדי הונאה משמעותית. נסיונו של הנקבל, בעת הטיעונים לעונש, לגמד את מעורבותו, לא עמד במבחן האובייקטיבי כפי שהשתקף בתעתיק מסרי הווטסאפ שהומצא בפני.
5. אשר לחומרת העונש, הבאתי בחשבון גם את תקדימיהם של עמיתי הממונים על המשמעת, ובמיוחד ההחלטה בתיק ד/2020 / 46 שם הושתה הרחקה ל-4 סמסטרים. אמנם הסיטואציה במקרה הנוכחי שונה אך מספר 'אירועי הווטסאפ' מעניקה חומרה מיוחדת לאשמו של הנקבל. לא נסתרה עובדת היותו של הנקבל תלמיד במסלול דו-חוגי, בשני מקצועות בהם הדרישה לטוהר הפרקטיקה ניצבת בפסגת מאפייניהם.
6. לפיכך, אני גוזר את דינו של הנקבל כדלקמן:
 - א. הרחקה לשלושה סמסטרים, דהיינו שנה"ל הבאה תשפ"ג והסמסטר הראשון של שנה"ל תשפ"ד
 - ב. הרחקה על תנאי לשני סמסטרים לתקופה של שנתיים מיום שובו ללימודים

גזר הדין יפורסם ללא שם הנקבל

ניתן היום, 4.8.22, בהיעדר הצדדים

פרופ' אמ' זאבי דביר

ס. הממונה על המשמעת - משפטים